

hierbij is dat IAS 19 de verantwoording van pensioenaanspraken benadert op een transparante wijze, dat wil zeggen alsof het pensioenfonds waarin de aanspraken zijn ondergebracht een geheel vormen in plaats van twee verschillende juridische entiteiten. IAS 19 wijkt ook af van de Nederlandse gebruiken op het gebied

van de berekening van de omvang van de pensioenaanspraken. Die zijn in IAS 19 prospectief en derhalve sterk afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen. In Nederland wordt thans veelal de retrospectieve benadering gevolgd, waarbij toekomstige salarisstijgingen buiten beschouwing blijven. □

OPSTELLEN EN CONTROLEREN VAN HET MAATSCHAPPELIJK JAARVERSLAG HOE ONAFHANKELIJK IS DE ACCOUNTANT ? (2) 04-143

Door: Peter Paul Bonants, Peter Kasteleyn en Esmeralda Smet, Dubois & Co. Registeraccountants (www.dubois.nl)

In dit tweede artikel gaan we verder in op het maatschappelijke jaarverslag en de rol van de accountant.

De rol van de accountant

Het opstellen en controleren van een maatschappelijk jaarverslag is een nieuwe uitdaging. Ook voor de accountant. De gebruikersgroep van het maatschappelijk jaarverslag is immers zeer divers en de maatschappelijke aspecten zijn voor iedere organisatie duidelijk verschillend. Tegelijkertijd wordt de accountant geconfronteerd met aanscherping van de onafhankelijkheidswetgeving en een bezinning op de eigen activiteiten.

Welke rol kan de accountant spelen bij het maatschappelijk jaarverslag? Diverse partijen pleiten voor een bescheiden rol om zo de onafhankelijkheid van de accountant te waarborgen. De werkzaamheden van de accountant moeten passen binnen de randvoorwaarden van de geldende richtlijnen, de gedrags- en beroepsregels van de accountant en aanvullende richtlijnen, zoals de richtlijn met betrekking tot de onafhankelijkheid. Het samenstellen van het

maatschappelijk jaarverslag wordt bij voorkeur verzorgd door de organisatie zelf en is ook nadrukkelijk haar verantwoordelijkheid. De accountant wordt ingeschakeld voor een beoordeling van de betrouwbaarheid en volledigheid van het maatschappelijk jaarverslag.

De accountant richt zijn controle van het maatschappelijk jaarverslag zowel op het proces van de totstandkoming als op de verificatie van de gepresenteerde gegevens. Hierbij gaat de aandacht uit naar de wijze waarop, binnen verschillende niveaus van de organisatie, invulling wordt gegeven aan de visie en de strategische doelstellingen van het management (vergelijking tussen gestelde en gerealiseerde doelstellingen). De beoordeling hiervan is lastig. Maatschappelijke jaarverslagen bevatten immers over het algemeen veelal kwalitatieve, lastiger te objectiveren en te controleren informatie. Men zal veel kennis nodig hebben over de organisatie waarover wordt gerapporteerd. Bovendien is het toetsingskader voor de accountant niet gestandaardiseerd, in tegenstelling tot de

controle van de jaarrekening. Wijzigingen in de grondslagen of de wijze van presentatie moeten duidelijk worden toegelicht.

De accountant moet zijn oordeel objectiveren. Niet alleen door een toetsing aan de interne processen, documenten en criteria die de organisatie gedefinieerd heeft maar ook aan de verwachtingen van de gebruikers van het maatschappelijk jaarverslag (met de belanghebbenden). Goede communicatie ter voorkoming van verschillen in de verwachtingen tussen de accountants en gebruikers van de informatie is van groot belang.

De accountant beoordeelt het maatschappelijk jaarverslag onder andere op:

- **Relevantie:** is het maatschappelijk jaarverslag een juiste afspiegeling van de activiteiten op het gebied van planet, people en profit van de onderneming?
- **Volledigheid:** worden de onderwerpen in het jaarverslag evenwichtig behandeld? Of wordt aan bepaalde onderwerpen meer of juist onvoldoende aandacht besteed waardoor de lezer van het jaarverslag kan worden misleid?
- **Controleerbaarheid:** kan de gepresenteerde informatie in voldoende mate worden geverifieerd? Of is verdergaande informatie over de branche- of keteninformatie noodzakelijk? Is deze informatie ook voorhanden?

De accountant zal het maatschappelijk jaarverslag echter niet alleen als een op zichzelf staand document beoordelen, maar zal deze tevens vergelijken met andere maatschappelijke jaarverslagen.

Om de kwaliteit van het maatschappelijk jaarverslag goed te kunnen toetsen is het noodzakelijk dat:

- Verschillende ondernemingen rapporteren over dezelfde aspecten ten behoeve van de onderlinge vergelijkbaarheid (uniformiteit).
- Op basis van de verstrekte informatie een vergelijking in de tijd mogelijk is.
- Ondernemingen ook de streefcijfers opnemen, zodat de gebruikers van het jaarverslag kunnen beoordelen in welke mate de doelstellingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn gerealiseerd.

De accountant geeft zijn oordeel over het maatschappelijk jaarverslag ten slotte in een verificatierapport. In dit rapport zet de accountant behalve zijn eindoordeel ook uiteen wat zijn opdracht is geweest, wat de reikwijdte van het onderzoek is en welke werkzaamheden zijn verricht. In de richtlijn wordt voorgesteld dat het wenselijk is in het rapport van de accountant aan te geven welke

verbeteringen in het maatschappelijk verslag zijn aangebracht in vergelijking met voorgaande verslagen en de verbeteringen die worden aangeraden voor het eerstvolgende verslag. Het is - gezien de discussie over onafhankelijkheid van de accountant - verder aan te bevelen een paragraaf op te nemen over de onafhankelijkheid van de auditor (of een verwijzing naar een aparte onafhankelijkheidsverklaring).

VOORBEELD VERIFICATIERAPPORT

ONTLEEND AAN MAATSCHAPPELIJK JAARVERSLAG 2002 RABOBANK GROEP

Verrichte werkzaamheden

Voor de planning en uitvoering van de verificatie hebben wij een multidisciplinair team samengesteld. De grondslagen waarop wij onze werkzaamheden hebben gebaseerd zijn afgeleid van de International Standard for Assurance Engagements. Hierbij onderkennen wij overigens dat naar maatstaven van controle van financiële gegevens, in het algemeen de aard van niet-financiële gegevens en de methoden waarmee dergelijke gegevens worden gemeten, berekend of geschat inherentte beperkingen voor de nauwkeurigheid van deze gegevens met zich meebrengen.

Onze werkzaamheden gericht op een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op

a. een beoordeling van de gerelateerde systemen en processen van informatieverzameling en -verwerking, waaronder de aggregatie van gegevens tot informatie op concernniveau	d. een beoordeling van de mate waarin het verslag de voor de voor de Rabobank Groep belangrijkste onderwerpen op milieugebied en sociaal gebied bevat
b. een beoordeling van de interne grondslagen van informatieverzorging en verslaggeving die bij het opstellen van het verslag zijn gebruikt.	e. het evalueren van het algemene beeld van het verslag aan de hand van onderliggende informatie en externe publicaties, zoals onderzoeksrapporten en persberichten
c. een beoordeling van de betrouwbaarheid en overige kwaliteitscriteria van de informatie in het verslag, inclusief belangrijke schattingen mede gebaseerd op de betreffende passages van de richtlijnen van het GRI	f. het beoordelen of de in het verslag opgenomen financiële informatie juist is overgenomen uit de door de accountant gecontroleerde jaarrekening over 2002 van de Rabobank Groep

Oordeel

Op basis van deze verificatie concluderen wij dat de raad van bestuur het maatschappelijk jaarverslag op een zorgvuldige wijze tot stand heeft gebracht. Ons is niet gebleken dat het verslag niet betrouwbaar is.

Conclusie

De belangstelling voor het maatschappelijk jaarverslag neemt toe. Jaarlijks doen verschillende bureaus onderzoek naar de kwaliteit van deze verslagen. Deze onderzoeken tonen een verbetering van de kwaliteit, maar desondanks laat de informatieve waarde te wensen over. Onvolledigheid van het verslag en het gebruik van vakterminologie maken het verslag voor de belanghebbenden niet altijd begrijpelijk. De begrijpelijkheid kan verbeteren als het verslag niet als op zichzelf staand doel wordt gezien, maar als middel voor een dynamische belangenafweging in een organisatie waarover met de stakeholders wordt gecommuniceerd.

In het verstrekken van duidelijkheid en zekerheid over de inhoud van het maatschappelijk jaarverslag kan de accountant een belangrijke rol hebben. Het is van groot belang dat hij aangeeft op welke wijze hij de controle heeft uitgevoerd en dat hij de informatie verifieert bij een aantal belanghebbenden of bronnen. Voor een goed oordeel zal hij bovendien de deskundigheid van anderen op het gebied van milieu, arbeidsomstandigheden en ethiek moeten raadplegen. Door de werkzaamheden te 'delen' met meerdere partijen, waarbij de accountant wel eindverantwoordelijk blijft voor het opstellen van het verificatierapport, is een onafhankelijk oordeel gewaarborgd en wordt de toegevoegde waarde van het verslag verhoogd.

Bronvermelding:

- Richtlijn 400, Raad voor de Jaarverslaggeving (www.rjnet.nl)

- Samenvatting 'Handreiking voor Maatschappelijke verslaggeving', www.minez.nl
- Nieuwsbrief maatschappelijk verantwoord ondernemen, nummer 20, 29 september 2003, www.lto.nl
- Accountant en maatschappelijk verantwoord ondernemen, in gesprek met F. Drieënhuizen RA, 14 februari 2002, www.accountingweb.nl
- Studierapport Maatschappelijke verslaggeving en assurance-opdrachten, 2002, Nivra, www.nivra.nl
- Limperg Instituut, 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen en de rol van de accountant', Limperg dag 2002
- Het Financiële Dagblad 21-11-2003, 'Richtlijn 400 stuwt duurzaam beleggen', Folkert van der Molen
- Persbericht 3 december 2003, 'Overleg met actiegroepen als visitekaartje – Onderzoeksrapport Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in de etalage 2003', Berenschot
- Website www.maatschappelijk-verantwoordondernemen.net □

FINANCIERING

PROJECTADMINISTRATIE ESF

04-144

Door: Drs. D.P. Doornbos

De subsidieregeling Europees Sociaal Fonds - doelstelling 3 - (ESF3) richt zich op aanpak van de werkloosheid onder volwassenen, blijvende inzetbaarheid van de beroepsbevolking en een leven lang leren als onderdeel van het beroepsonderwijs. De subsidie bedraagt maximaal 50% van de subsidiabele kosten. De te verkrijgen bijdrage uit hoofde van ESF-3 kan aanzienlijk zijn, maar er dient rekening mee te worden gehouden dat de projectadministratie zeer nauwkeurig en adequaat moet worden bijgehouden, om te voorkomen dat reeds uitgekeerde subsidie achteraf moet worden terugbetaald. Hierdoor laten potentiële aanvragers zich soms afschrikken en zien af van een aanvraag vanwege de vermeende administratieve rompslomp. Dat is zonde, omdat met de juiste voorbereiding en maatregelen substantiële bedragen te verwerven zijn.

De ESF-regeling stelt dat een begunstigde een inzichtelijke en controleerbare administratie dient bij te houden (of doen bijhouden) met betrekking tot de voorbereiding en uitvoering van het project en de in verband daarmee gedane uitgaven en verworven inkomsten. Deze administratie moet bestaan uit een deelnemersadministratie en een financiële administratie, waarin alle noodzakelijke gegevens tijdig, juist en volledig zijn vastgelegd en zijn te verifiëren met bewijsstukken. De deelnemersadministratie geeft inzicht in de geplande en gerealiseerde prestaties in termen van deelnemers en uren, dan wel in termen van geleverde producten of diensten. De financiële administratie geeft inzicht in de subsidiabele kosten, de inkomsten en de wijze waarop de inkomsten en uitgaven aan het project worden toegekend. De administratie dient verder zodanig te zijn opgezet, dat deze voldoende waarborgen biedt voor correcte en

adequate tussentijdse rapportages. De administratie dient voldoende mogelijkheden te bieden voor een goede accountantscontrole op de juiste naleving van de subsidievoorwaarden.

Bij een ESF-projectadministratie moet op minimaal drie momenten een accountantsverklaring worden verstrekt. Ruwweg komen deze momenten overeen met de verschillende fases die in een ESF3 traject zijn te onderscheiden, te weten voorbereiding (preventieve maatregelen), uitvoering (interim controle) en eindverantwoording. Daarnaast, afhankelijk van de doorlooptijd van het project, kunnen tussentijdse rapportages worden verlangd, die eventueel voorzien moeten zijn van een accountantsverklaring.

Voorbereiding

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), de uitvoeringsinstantie van het ESF, wenst zekerheid te verkrijgen dat de controlerend accountant tijdig is geïnformeerd over de inhoud van het controleprotocol, dat bij de regeling hoort. Bij de indiening van de ESF-subsidieaanvraag dient een kopie van de opdrachtbevestiging of een andere schriftelijke mededeling, waarin de toepassing en naleving van het controleprotocol door de controlerend accountant wordt bevestigd, aan SZW te worden gezonden. Bovendien moet de accountant reeds voorafgaand aan indiening van de aanvraag de voorgenomen administratieve organisatie en de daarin vervatte maatregelen van interne controle (AO/IC) beoordelen. Deze preventieve maatregelen zijn ingesteld om vast te stellen of deze voorgenomen AO/IC voldoet aan de in de regelgeving gestelde